

Lunds universitet
Sociologiska institutionen

Naturen i järnburen.

En dokument- och diskursanalys om den svenska skogspolitikens diskursiva
förändring.

Författare: Hampus Lehikoinen
Kandidatuppsats: SOCK10, 15hp
Vårterminen 2024
Handledare: Naja Yndal-Olsen



Illustration: Wilhelm Sasnal, *Shoah*. [Inzoomad på bakgrunden]

Abstrakt

Denna uppsats syftar på att analysera förändringar i svensk skogspolitik över tid med ett fokus på hur diskurser har format och formats av dessa förändringar. Sveriges landyta består av 68 procent skogsmark. Skogen är huvudsaklig för ekonomi, biologiska mångfald och arbetet mot klimatförödelse. Att förstå sig på hur lagarna som bestämmer över skogspolitiken är då viktigt på en nationell nivå för att förstå sig på hur skogen fungerar rent politiskt. Denna uppsats använder sig av dokumentanalys med diskursanalys samt kritisk diskursanalys som angreppssätt för att utforska hur språk och språkbruk används i dokumenten. Sedan för att se hur diskurser skapas och skapas av den sociala praktiken – samt hur dessa representeras i dokumenten. Främst görs detta med hjälp av Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys.

Analysens nyckelfynd är hur den svenska skogspolitiken fokuserar på miljöaspekter samt produktions- och marknadsaspekter. Dessa aspekter presenteras och framställs ofta i relation till varandra vilket skapar en diskurs där de uppfattas som sammankopplade och inneboende beroende av varandra – som om de vore två sidor av samma mynt. Detta fokus visar hur den skogspolitiska förändringen är formad av nyliberala idéer, med ett fokus på att finna marknadsbundna lösningar på skogspolitisk problematik. Denna uppsats visar på hur svensk skogspolitik prioriterar marknadsorienterade angreppssätt vilket reflekterar bredare nyliberala tendenser i den politiska miljöambitionen.

Denna uppsats bidrar till en djupare förståelse kring det ideologiska och diskursiva underbyggandet i skogspolitik och klargör den komplexa relationen mellan hållbarhets- och marknadsintressen i lagstiftning. Denna uppsats ger en inblick i de dominanta diskurserna i den svenska skogspolitiken.

Nyckelord: miljösociologi, skogspolitik, dokumentanalys, diskursanalys, kritisk diskursanalys, hållbarhet, nyliberalism.

Jag vill tacka min handledare, Naja Yndal-Olsen, för hennes värdefulla vägledning under detta projekt – tack för insiktsfulla och nyanserade förslag.

1. Inledning.....	1
1.1 Syftesformulering.....	2
1.2 Frågeställning.....	2
2. Metod och teori.....	3
2.1 Dokumentanalys.....	3
2.2 Diskursanalys.....	3
2.2.1 Etiska överväganden och begränsningar.....	8
2.3 Nyliberalism.....	9
3. Tidigare forskning.....	11
4. Urval och insamling.....	14
5. Bakgrund.....	16
5.1 Det skogspolitiska fältet.....	16
5.1.1 Lagstiftningsprocessen.....	16
5.1.2 Den svenska skogens uppbyggnad.....	17
5.2 Skogspolitikens utveckling.....	17
6. Analys.....	22
6.1 Miljövärden och hållbarhet.....	22
6.2 Frivillighet och avreglering.....	27
6.3 Marknadsprinciper och det offentliga roll.....	31
6.4 Inneboende paradoxer.....	36
6.4.1 Miljömålet.....	36
6.4.2 Inventering och certifiering.....	37
7. Diskussion och slutsatser.....	38
7.1 Diskussion.....	38
7.1.2 Uppsatsens begränsningar.....	39
7.1.2 Framtida forskning.....	39
7.2 Sammanfattning och slutsatser.....	39
8. Källförteckning.....	42

1. Inledning

Naturorganisationen Greenpeace larmade 2022 om att svensk naturskog, alltså skog som varit opåverkad av människor så länge att den fått samma egenskaper som urskog, skövlas fem till tio gånger snabbare än regnskogarna i Amazonas.¹ Dessutom beskriver Lisa Röstlund i *Skogslandet* hur Sveriges skogar hotas. Bland annat att de sedan 1970 förlorat 70% av skog där lav kan växa vilket utgör ett stort hot för den biologiska mångfalden i norra Sverige.² Samtidigt som detta konstateras, rapporteras en annan bild av Sveriges skogar – en där faktumet att vi har mer *skog* idag än för 100 år sedan stoltserar. *Skogsindustrierna* beskriver att mängden skog i de svenska skogarna har fördubblats de senaste 100 åren. De skriver att detta är *tack vare* utvecklingen av ett aktivt skogsbruk.³ Hur kan båda dessa påståenden vara sanna?

Även på en internationell nivå spelar skogarna en stor roll. Skogen har en nyckelroll i att säkerställa en hållbar framtid. 1992 då Agenda 21 formulerades och antogs för att säkerställa en hållbar framtid togs skogarnas fortgång i hänsyn. Programmet skisserar hur arbetet ska se ut för att uppnå en framtid utan miljö- och naturförstöring, fattigdom samt bristande demokrati. I kapitel 11 av Agenda 21 förklaras en grund till problemet som bristande lagstiftning i den internationella skogspolitiken.⁴ Vidare är en del av FN:s 17 mål för hållbar utveckling en hållbar skog genom mål 15 vilken lyder ”protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss”.⁵ På grund av detta är skogspolitik från ett samhälls- och hållbarhetsperspektiv ett relevant ämne.

Bilden av den svenska skogen är polariserande, i synnerlighet ställd emot uppfattningen av Sverige som ett land med en hög ambition när det kommer till hållbarhet. Av denna anledning

¹ Greenpeace Sverige. *Hur länge ska vi ljuga om den Svenska skogen?* Greenpeace. 2022.

² Röstlund, Lisa. *Skogslandet: en granskning*. Stockholm: Forum, 2022: 14.

³ Skogsindustrierna. *Skog och klimat: statistik om svenskt skogsbruk och dess klimatnytta*. Skogsindustrierna. 2024.

⁴ FN. *Agenda 21*. Rio de Janeiro. 1992: § 11.1.

⁵ Government Offices of Sweden. *Goal 15: Life on land*. 2015

kommer denna uppsats behandla hur det skogspolitiska fältet faktiskt ser ut – och hur det har förändrats över tid.

1.1 Syftesformulering

Syftet är att analysera förändringar i den svenska skogspolitiken sedan 1979 fram till 2022. Därtill ämnar uppsatsen även att synliggöra de diskurser och ideologier som underbygger dessa förändringar. Samt hur dessa diskurser över lag skapas och skapas av förändringen.

1.2 Frågeställningar

Med lagstiftningens centrala roll i att reglera och säkerställa de mål, åtaganden och ambitioner som präglar det skogspolitiska fältet kommer denna uppsats frågeställning samt delfråga vara följande:

Hur har den skogspolitiska utvecklingen sett ut i Sverige mellan 1979 och 2022 och vilka diskursiva tendenser har präglat denna utveckling?

- *Hur skildrar policydokument som rör den svenska skogspolitiken relationen mellan ekonomisk utveckling och ekologisk hållbarhet?*

2. Metod och teori

Eftersom diskursanalys både är en teori och metod kommer metod och teori kombineras till ett avsnitt. Efter att metod i form av dokument- och diskursanalys presenterats kommer de teorier som är relevanta för analysen presenteras.

2.1 Dokumentanalys

Denna uppsats gör en dokumentanalys med diskursanalys som angreppssätt. Dokumentanalys är en form av kvalitativ innehållsanalys vilken använder sig av olika former av dokument. Dokumentanalys kan ses som en form av tematisk analys, vilket bland annat handlar om att identifiera mönster och kategorier som återfinns i texter som är relevanta för en forskningsfråga. Dessutom bör kontexten i vilken dokumenten uppkom tas i beaktning.⁶ Detta görs i denna uppsats genom kritisk diskursanalys. Vissa menar att dokumentanalys kan brista i det att man missar den sociala process där text blir till. Och därmed går miste om viktiga kontextuella och politiska aspekter av dokumentets skapande och bara får ta del av det slutgiltiga dokumentet.⁷ Dock utgörs materialet propositioner som antingen föregåtts av utredningar eller som har en tillhörande utredning som ger bakgrund och kontext vilket synliggör just processen där det sociala blir till text. I en dokumentanalys ska man behandla dokument som en förklaring och ett uttryck för någonting i en större kontext, snarare än en solklar förklaring av verkligheten.⁸ Vidare kan dokument ses som sociala fakta vilka är och blir producerade, delade och använda på ett socialt och samhällsmässigt sätt.

2.2 Diskursanalys

En diskurs kan ses som ett sätt som människors språkbruk formas av och formar den sociala världen. På detta sätt kan diskursanalys uppfattas som, inte bara en metod för att analysera, utan även en teori om hur sociala verkligheter skapas samt återskapas genom sättet vi pratar om och

⁶ Glenn A. Bowen. *Document analysis as a qualitative research method*. Qualitative research journal. Vol. 9, nr. 2 2009: 33.

⁷ Bowen. *Document analysis as a qualitative research method*: 32.

⁸ Bowen. *Document analysis as a qualitative research method*: 33.

behandlar sociala fenomen. Diskursanalysens styrka är bland annat att kartlägga och förstå sig på de processer som är bestämmande i vad ett begrepps betydelse är. Dessutom kan denna belysa fall då vissa *betydelsefixeringar* blir så pass förekommande och vedertagna att de uppfattas som korrekta och självklara.⁹

Winther Jørgensen & Phillips beskriver hur diskursteori kan undersöka hur det sociala är en produkt av det diskursiva och vice versa. De handlingar och fenomen som vill förstås, kan uppfattas som en väv av *betydelsebildningsprocesser*.¹⁰ Dessa är de processer där tal, handlingar och medier skapar sättet vi förstår den sociala verkligheten på. Diskurs kan förklaras som en form av social praktik som inte bara konstruerar, men också konstrueras.¹¹ Vidare hänvisar de till begreppet *diskursiv kamp*. Detta kan förklaras i termer av *makt* och *hegemonisk intervention*.¹² Makt kan i detta fall ses som uteslutningen av möjligheten att bilda andra betydelser.¹³ En dominant betydelse etableras och tar då bort möjligheten att förstå fenomenet på ett annat sätt. Kampen om makt kan uppstå när uppfattningar ställer motstridande krav på samma terräng – när det finns två motsägande diskurser. Makt kan uppnås genom en hegemonisk intervention vilket är när en uppfattning lyckas överskriva en annan, och då blir dominerande. Interventionen är lyckad när en enstaka diskurs dominerar där det tidigare rådde en betydelsemässig konflikt.¹⁴

Diskursanalys används som ett sätt att analysera och förstå sig på innebörden av betydelser och de tankar och diskurser som ligger bakom. Samtidigt fokuserar diskursanalys också på konkreta sätt ord och diskurser används för att påverka betydelsebildningar. Att göra en diskursanalys på textmaterial kan vara ett sätt att förstå sig på relationen mellan sociala problem, verkligheten och dokument.¹⁵ Vid diskursanalys kan man använda sig av diskursiva kategorier som redan är

⁹ Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*. Uppl. 1:19 Lund: Studentlitteratur, 2000: 15, 33.

¹⁰ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 31–32.

¹¹ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 67.

¹² Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 56.

¹³ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 21.

¹⁴ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 54–55.

¹⁵ Norman Fairclough. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity. 1992: 28.

etablerade genom teorier, snarare än att utforma helt egna kategorier. Detta kan hjälpa att undvika cirkelresonemang i bearbetningen och analyseringen av materialet.¹⁶ Användningen av diskursanalys i denna uppsats används för att behandla hur diskurser skapar, reflekterar och upprätthåller sociala verkligheter i den skogspolitiska kontexten genom att analysera förslag till lagförändringar som reglerar skogsbruk.

Denna uppsats använder sig även av en gren inom diskursanalysen: kritisk diskursanalys. Fairclough menar att en diskurs kan ha två betydelser. Den ena är diskurs som *social praktik*, hur språkbruk används för att konstruera. Exempelvis används detta när man talar om hur diskurser kan konstruera och konstrueras. Den andra formen av diskurs är den bestämda – *en* diskurs.¹⁷ Det är ett sätt att tala om som ger betydelser utifrån ett perspektiv, exempelvis en nyliberal diskurs eller en hållbarhetsdiskurs.

Genom att använda sig av kritisk diskursanalys som metod får man insikt i hur den sociala verkligheten producerar och reproduceras genom att konstruera social identitet, sociala relationer samt kunskaps- och betydelsebildningar.¹⁸ Kritisk diskursanalys kan vara ett bra verktyg för att analysera policydokument. En styrka i detta är att kritisk diskursanalys kan användas för att genom analys avslöja inneboende partiskhet och antaganden samt hur dessa återspeglas i diskurser.¹⁹ Detta som en strategi för diskursanalys kallas för *dekonstruktion* och syftar på att finna motsägelser och outvecklade antaganden i exempelvis teorier.²⁰ Det är viktigt att förstå att policydokument inte nödvändigtvis är vedertagna sanningar och att de inte framkommit slumpmässigt. De är en produkt av en lång och komplex kedja. Det är samtidigt en viktig del att analysera sätten som påståenden samt fakta framställs.²¹ Vid analys tas två dimensioner av en diskurs i beaktning. *Diskursordningen* och den *kommunikativa händelsen*.

¹⁶ Fairclough. *Discourse and social change*: 32.

¹⁷ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 72.

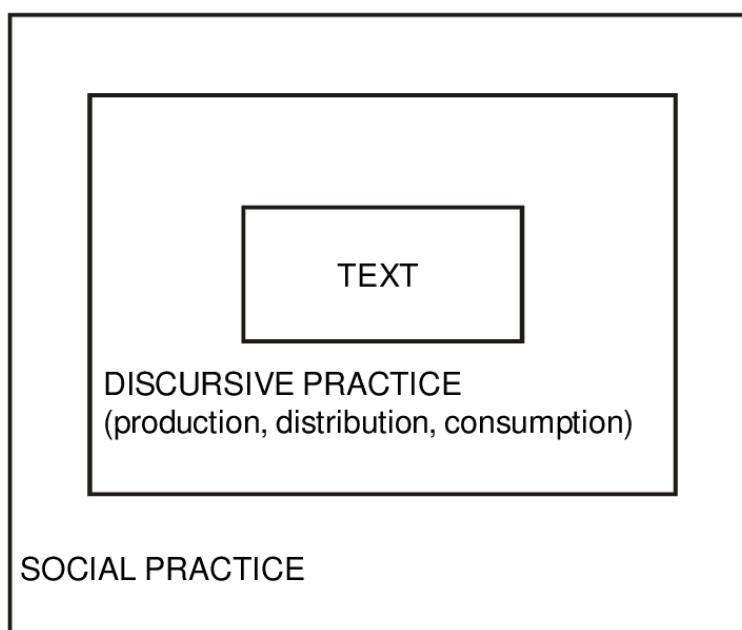
¹⁸ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 72–73.

¹⁹ Sarah Cummings; Leah De Haan & Anastasia Alithia Serferiadis. *How to use critical discourse analysis for policy analysis: a guideline for policymakers and other professionals*. Knowledge Management for Development Journal. Vol. 15, nr. 1. 2020: 100.

²⁰ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 31.

²¹ Cummings; De Haan och Serferiadis. *How to use critical discourse analysis for policy analysis: a guideline for policymakers and other professionals*: 101.

Diskursordningen kan definieras som summan av de diskurser och sätt att uttrycka sig på som finns på ett givet fält – det bestämda sättet att kommunicera på.²² Alla former av språkbruk är en kommunikativ händelse – i denna uppsats fall är dessa dokument. För att analysera dessa utgår analysen i huvudsak från Faircloughs tredimensionella modell vilken skildras nedan i *Figur 1*.



Figur 1. Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys.²³

Den första dimensionen är texten i sig. För att analysera denna dimension ska man se på textens egenskaper. Ett sätt att göra detta är att analysera textens modalitet. Detta betyder *sätt* och ämnar visa på konkreta tillfällen där *sättet* ett påstående uttrycks på förändrar dess mening och därmed dess ideologiska konsekvenser. Exempelvis görs detta genom att se vilken grad av säkerhet som ett påstående uttrycks med. Är det försiktigt och tveksamt, eller säkert och uttrycks som en sanning eller självklarhet? Textens betydelse kan även förändras genom *kreativt* språkbruk. Detta kan ses som nya sätt att uttrycka någonting på som förändrar dess betydelse.²⁴ Genom att analysera språkbruket klargörs diskursordningen vilken både skapar och skapas av texten.

²² Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 77.

²³ Fairclough. *Discourse and social change*: 73.

²⁴ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 77.

Diskursordningen är det som bestämmer vad som kan uttryckas och vad detta betyder – vilka diskurser som finns till förfogande när man uttrycker sig.²⁵ På detta sätt är den första och andra dimensionen av modellen sammanhängande, även om de skiljs åt rent analytiskt.

Den andra dimensionen behandlar den diskursiva praktiken. Alltså processen genom vilken texten har skapats och hur de konsumeras.²⁶ Detta sker bland annat genom diskursordningen. För att analysera denna dimension identifieras diskurser och teman som artikuleras i texterna. För att identifiera hur dessa diskurser förändras och agerar i texterna används bland annat *interdiskursivitet*. Detta är ett sätt att hitta konkreta fall där diskurser förändras då de kombineras med andra eller ställs i relation till andra diskurser på olika sätt. Att se en förändring eller vidmakthållande av en diskurs är ett sätt att tyda på sociokulturell förändring.²⁷ Att hitta interdiskursivitet i texterna används för att klargöra processen som skapat texten. Låg interdiskursivitet tyder på ett vidmakthållande av diskurser, samtidigt som en hög interdiskursivitet tyder på förändring av diskurser.²⁸ Ett fokus i detta angreppssätt är att undersöka *intertextualitet* genom vilken Fairclough menar att man kan analysera förändring. Han menar att konkret språkbruk refererar bakåt till tidigare diskursiva struktureringar. Intertextualitet handlar om sättet som texter bygger på diskurser och uppfattningar från andra texter. Man kan då se hur olika element kombineras för att ändra betydelser i diskurser och den sociala verkligheten. Genom intertextualitet kan man analysera hur diskurser både vidmakthålls och förändras.²⁹ Intertextualitet kan även visa sig i form av *manifest intertextualitet* där en text direkt hänvisar till en annan.³⁰

Den tredje dimensionen är den sociala praktiken. För att analysera denna dimension handlar det om att identifiera och göra överväganden kring hur den diskursiva praktiken vidmakthåller eller förändrar den diskursiva ordningen *och* vad detta har för konsekvenser för den sociala praktiken

²⁵ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 77.

²⁶ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 73.

²⁷ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 78.

²⁸ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 86–87.

²⁹ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 13.

³⁰ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 78.

i stort.³¹ I denna uppsats representeras den sociala praktiken bland annat i form av en tidslinje över den skogspolitiska utvecklingen. Detta för att på ett mer konkret sätt visa hur den diskursiva praktiken yttrar sig.

Sammanfattningsvis används denna modell för att identifiera hur lingvistik etablerar en diskursordning och hur denna påverkar den diskursiva praktiken som i sin tur formar den sociala praktiken. På samma sätt färgas även den diskursiva praktiken av den sociala praktiken, diskursanalys är dialektiskt på det sättet. Denna metod används således för att identifiera hur policydokument används för att konstruera teman och diskurser. Sedan för att genom dessa identifiera hur policydokumenten skapar och skapas samt tolkas och sist för att göra överväganden för hur detta påverkar skogspolitiken i praktiken - samt hur denna praktik formar den diskursiva ordningen.

2.2.1 Etiska överväganden och begränsningar

I och med att kritisk diskursanalys är en del av den valda metoden för uppsatsen innebär det en del etiska överväganden. Bland annat har kritisk diskursanalys en inneboende politiskhet. Kritisk diskursanalys har bland annat som syfte att blottgöra ojämna maktförhållanden.³² I och med att ämnet behandlar politiskt laddade teman och diskurser medförs etiska överväganden eftersom det är en personlig tolkning som utgör analysen av materialet. För att motverka detta ska man ställa sig främmande inför materialet så gott som det går.³³ Dessutom kommer teman och diskurser som inte varit förväntade redovisas transparent.

Eftersom kritisk diskursanalys ofta är specifikt för kontexten som den analyserar kan detta begränsa möjligheten att dra generaliserade slutsatser som inte är förankrade i det specifika som analyseras. På samma sätt är det en metod som fungerar bra för att identifiera problem och vad dessa kan bero på, fokuserar inte metoden på att komma på lösningar.

³¹ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 75.

³² Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 70.

³³ Winther Jørgensen och Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*: 28.

Eftersom uppsatsens material består av offentliga dokument, snarare än uppkomna ut interaktion med människor, inkluderar inte denna uppsats överväganden om anonymitet och pseudonymitet vilket hade behövts göras i en intervjustudie, exempelvis.

2.3 Nyliberalism

Genom analys identifierades mönster som pekade mot nyliberala idéer och diskurser. Därför används nyliberalism som teori för att behandla materialet. Dessa har ett speciellt fokus på skogspolitik och hur nyliberala idéer ser ut applicerade på det skogspolitiska fältet.

Nyliberalism kan beskrivas som den mest inflytelserika ideologin och teorin i vår samtid.³⁴ De mest karaktäristiska dragen hos nyliberalismen är att den är policyfokuserad och bidrar med konkreta förslag för institutionella förändringar. Man kan förklara det som en samling idéer och tankar kring den mest ideala formen av marknadskapitalism. Ramverket för vad nyliberalismen försöker åstadkomma är bland annat lagar och regleringar, eller avregleringar, som främjar konkurrens, snarare än att främja andra sociala mål.³⁵ Det är ett större fokus på aktioner som stöttar marknadsekonomin. En stor skillnad på nyliberalism och liberalism är att nyliberalism använder sig av lagar på en statlig nivå för att öppna upp nya spelplaner för marknaden, snarare än att låta marknaden göra detta själv.³⁶ Nyliberala tankar representeras bland annat inom skogspolitik genom nyliberala ideal som kombineras med tankar om hållbart skogsbruk och konservering.³⁷ Humphreys identifierar tre huvuddrag hos nyliberalismen när det kommer till den internationella skogspolitiken.

Marknadisering. Han menar att detta bland annat visar sig genom att marknaden används som ett policyverktyg – att det lagstiftas med marknaden som en funktion. Samt att det lagstiftas så

³⁴ David Humphreys. Discourse as ideology: *Neoliberalism and the limits of international forest policy*. Forest policy and economics. Vol. 11, nr. (5-6). 2009: 320.

³⁵ Terry Flew. *Six theories of neoliberalism*. Thesis eleven. Vol. 112, nr. 11. 2014: 64.

³⁶ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 320.

³⁷ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 324.

att det är marknadsprinciper som är styrande i politiken.³⁸ Alltså gäller det att hitta marknadsbundna lösningar på problem.

Att förstärka den privata sektorns roll. Genom policy- och lagförändring ger man den privata sektorn mer förfogande och förhandlingsutrymme. Detta bidrar i sin tur till en uppfattning och en generell förståelse om den offentliga sektorn som någonting långsamt, byråkratiskt och svårt. Denna uppfattning ställs mot uppfattningen om det privata som snabb, flexibel och effektiv.³⁹
Avreglering och frivillighet. Nyliberalismen förespråkar mindre detaljreglering och *mjukare* lagar. Alltså lagar som i stället för att konkretisera lagligt bindande åtagande ställer upp politiska mål.⁴⁰

Nyliberalism kan förstås som en diskurs. Diskursen definierar betydelser vilket också etablerar begränsningar på vad som kan göras och tänkas – och därmed omfattningen om vad som kan bli lag. I skogspolitiken kan nyliberalism bäst förstås som en diskurs som främjar den privata sektorns intressen och inflytande.⁴¹ Flew menar att det är viktigt att förstå nyliberalismen som ett projekt med förankring i institutionell förändring; specifika idéer om det sociala och liberala statskicket; policy- och lagförändring samt ett främjande av marknadsvärden som styrs framåt av en inneboende tendens hos nyliberalismen att vara *path-dependent*.⁴²

³⁸ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 321.

³⁹ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 322.

⁴⁰ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 322–323.

⁴¹ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*: 324.

⁴² Flew. *Six theories of neoliberalism*: 67.

3. Tidigare forskning

Det översiktliga fokuset när det kommer till tidigare forskning fokuserar på att redovisa forskning som finns när det kommer till den tids- och innehållsmässiga utvecklingen av den svenska skogspolitiska samt det skogspolitiska fältet. För att komplettera tidigare forskning presenteras även forskning som behandlar frågor om det privata respektive offentliga gällande naturresurser.

I *Swedish forest policy since 1990 – reforms and consequences* förklaras en del av den skogspolitiska utvecklingen. Nylund beskriver hur det mellan 1950 och 1990 funnits ett fokus på en stark reglering. Den konsekventa avregleringen av skogsbruket möttes av en oro över att produktionen skulle minska, dock skedde det ingen noterbar minskning i produktion. Vidare behandlar artikeln tävlande intressen gällande skogens multifunktionalitet i synnerlighet sett till ekologiska faktorer. Artikeln beskriver hur certifieringssystem skulle sätta den nya normen i hållbarhetsarbete. 2008 kom lagstiftning som skulle främja virkesproduktion utan att medföra ekologisk skada. Huruvida den lyckades kunde inte bedömas då rapporten släpptes 2009. Det har skett ett politiskt skifte i ståndpunkt gällande skogen. Center- och vänsterpolitiska partier fokuserade mellan 1950 och 1990 på den industriella och produktionsaspekten av skogen. Då artikeln publicerades definierades dessa partiernas syn på skogspolitiken av ett mer miljöorienterat fokus.⁴³

Artikeln *Forest Values and Forest Management Attitudes Among Private Forest Owners in Sweden* fokuserar på tre aspekter av skogsvärdering och -förvaltning. Den behandlar hur den svenska skogen kommer förvaltas i framtiden i kölvattnet av förändrade värderingar i skogen som karaktäriseras av att mer vikt läggs på ekologiska värden och rekreation. Den undersöker hur kvinnligt ägande av skog har ökat, samt en stigande trend av privata skogsägare som inte bor där de äger skog. Studien visar att hur ägarna värderade skog också påverkade deras förvaltningsstrategi.⁴⁴

⁴³ Jan-Erik Nylund. *Swedish forest policy since 1990: reforms and consequences*. Swedish University of Agricultural Sciences, Institutionen för skogens produkter. 2009.

⁴⁴ Gilmour; Day och Dwyer. *Using private rights to manage natural resources: Is stewardship linked to ownership?*

Sandström et. al. beskriver i *Governing Competing Demands for Forest Resources in Sweden* hur det finns tävlande och konflikterande ideal och värden i skogen. Dessa är exempelvis monetära värden som produktion av virke, men också rekreationella värden samt ekologiska och biologiska värden. De menar att det växande kravet på resursutvinning i skogen underminerar och förhindrar skogens möjlighet att tillmötesgå de andra värdena. De förklarar denna multifunktionaliteten som en balansgång och den svenska skogen som det perfekta exemplet på hur värdena kan ställas emot varandra. Studien undersöker hur denna multifunktionaliteten påverkas av tävlande krav som värderas olika. Studien tryckte på behovet att utveckla statliga myndigheter eller institutioner som kan hantera konflikter mellan värdena. Dessa behövs för ett ramverk som kan hantera frågor så exempelvis monetära värden ställs mot exempelvis ekologiska eller kulturella värden.⁴⁵

Hardins text *The Tragedy of the Commons* behandlar exploatering och resonemang kring det gemensamma respektive privata när det kommer till naturresurser. I denna text menar Hardin att naturresurser som lämnas gemensamma och oreglerade tenderar att exploateras. Anledningen till detta är enligt Hardin en mänsklig tendens att vara kortsiktig, och att det problemet löses exempelvis genom att ge privat ägande av mark. Hardin menar att om marken endast ägs av en person, kommer denna person ha incitament att bruka resurserna på ett sätt som är hållbart och långsiktigt.⁴⁶

Trots att Hardins text är väldigt inflytelserik, har den blivit kritiserad. I *The Tragedy of the Commodity: The Overexploitation of the Mediterranean Bluefin Tuna Fishery* utvecklar och kritiserar Longo och Clausen Hardins text. De menar att Tragedy of the Commons missar viktiga kontextuella aspekter när den beskriver exploateringen som någonting inneboende hos människan och inte som en produkt av den kontext hon finner sig i, historiskt och materiellt. Longo och Clausen använder sig av marxistisk teori och ser commons-problemet som en

⁴⁵ Camilla Röstlund; Anna Lindskvist, Karin Öhman & Eva-Maria Nordström. *Governing competing demands for forest resources in Sweden*. Forests. Vol. 2 nr. 1. 2011.

⁴⁶ Garret Hardin. *The Tragedy of the Commons*. Science. Vol. 162, nr. 3859. 1968.

relation mellan människa och natur som är förmedlad genom sociala och produktionsmässiga förhållanden.⁴⁷

I *Using Private Rights to Manage Natural Resources: Is Stewardship Linked to Ownership?* undersöker Gilmour et. al. det ekonomiska antagandet att privat ägande av mark och naturresurser är det bästa sättet att främja dels ekonomisk effektivitet. Studien testade detta empiriskt och fann att privat ägarskap, i kontrast mot vad som antas, inte nödvändigtvis främjar det bästa och mest hållbara förvaltarskapet. Studien menar att det inte går att applicera enkla antaganden om mänskligt beteende på komplexa socio-ekologiska sammanhang.⁴⁸

David Humphreys gör i artikeln *Neoliberalism and the limits of international forest policy* en undersökning på hur nyliberalism som diskurs och ideologi har påverkat den internationella skogspolitiken. Humphreys definierar vad nyliberalismen innebär både som diskurs och som ideologi, samt hur den skiljer sig från klassisk liberalism. Denna skillnad grundar sig främst i ett huvudsakligt fokus på marknaden och ett ökat inflytande från den privata sektorn. Samt att statens inflytande används som ett medel för att öppna upp nya sektorer för marknaden.⁴⁹

I *Privatization, public commons, and the takingsification of environmental law* förklarar Erin Ryan en tendens hos lagstiftning att relativt enkelt kunna avreglera gemensamma naturområden och -resurser. Dessutom påpekar hon att detta samtidigt gör det svårt, ofta nästintill omöjligt, att göra det motsatta eller att göra den förändringen ogjord. Ryan beskriver denna process i två steg. Det börjar med att, genom lagstiftning, avreglera naturområden i förmån för privata intressen som brukanderätt. Man försvagar lagar och riktlinjer gällande ägande som stärker möjligheten att privatisera. Sedan konstateras den privata rätten till att bruka det som tidigare varit gemensamma resurser. Att eventuellt i framtiden omvända denna förändring blir svårt i och med att det då blir en fråga om att konfiskera privat mark.⁵⁰

⁴⁷ Stefano B. Longo och Rebecca Claussen. *The tragedy of the commodity: The Overexploitation of the Mediterranean Bluefin Tuna Fishery. Organization & environment*. Vol. 24, nr. 3. 2011.

⁴⁸ Patrick W. Gilmour; Robert W. Day och Peter D. Dwyer. *Using private rights to manage natural resources: Is stewardship linked to ownership? Ecology and Society*. Vol. 17, nr. 3. 2012.

⁴⁹ Humphreys. *Neoliberalism and the limits of international forest policy*.

⁵⁰ Erin Ryan. *Public Commons, and the Takingsifications of Environmental Law*. University of Pennsylvania Law Review. Vol. 171, nr. 3. 2023.

4. Urval och insamling

I och med att frågeställningen behandlar utvecklingen av den svenska skogspolitiken utgörs materialet av propositioner som omformat skogspolitiken och relevant verksamhet. Materialet utgörs av tre propositioner, två utredningar och en granskning. Dokumenten är tagna från olika årtionden för att försöka skildra en utveckling som tagit plats. Till varje proposition finns en tillhörande utredning alternativt en granskning. Utredningar som använts är i båda fallen en Statlig offentlig utredning (SOU) och granskningen är från Riksrevisionen. Alla propositioner som används i denna uppsatts är offentliga och har hämtats från regeringens webbplats. Utredningen från Riksrevisionen är på samma sätt inhämtad från Riksrevisionens webbplats. Propositioner används för att försöka visa på en utveckling i lagstiftningen kring hur skogspolitik förankrar sig i verkligheten. Detta eftersom man över ett tidsspann kan se likheter och skillnader samt förändringar. Genom jämförandet av identifierade teman kan man tyda en utveckling som representerar diskursiva förändringar. De propositioner och andra texter som denna uppsatts använder sig av är följande.

1. *Proposition (1992/92:226) Om en ny skogspolitik*. Denna proposition innebar ett skifte inom skogspolitiken och ett nytt fokus. I stället för att främst fokusera på produktionsaspekter av skogsbruket fokuserade man nu även på miljöaspekter. På dessa grunder anses denna proposition vara relevant för forskningsfrågan. Propositionen blev lag i och med *Lag (1993:553)* där den gjorde lagförändringar i *Skogsvårdslagen (1979:429)*. *Skogsvårdslagen (1979:429)* gäller fortfarande med ändringar från originalet.
2. *SOU 1992:76*. Denna utredning är tillhörande den ovanstående propositionen. Denna utredning anses vara relevant eftersom den ger mycket politisk kontext samt synliggör processen som propositionen blev till i.
3. *Proposition (2009/10:169) Förändrat uppdrag för Sveaskog AB (publ)*. Denna proposition behandlar och definierar Sveaskogs uppdrag. Eftersom Sveaskog är ett statligt ägt företag är det relevant i och med att frågeställningarna behandlar hur den skogspolitiska förändringen sett ut. Propositionens innehåll har röstats igenom av Riksdagen i och med utskottsbetänkandet (2009/10:NU22).⁵¹

⁵¹ Riksdagsskrivelse 2009/10:384.

4. *RiR 2010:8 Sveaskog AB och dess uppdrag*. Denna granskning från Riksrevisionen utvärderade Sveaskogs verksamhet. Både hur väl det fungerade utifrån uppdragsbeskrivningen samt hur denna beskrivning kan tolkas. Eftersom denna granskning behandlar den verksamhet som proposition (2009/10:169) reglerar anses den vara relevant för frågeställningen.
5. *Proposition (2021/22:58) Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund*. Denna proposition anses vara relevant till frågeställningen eftersom den genom att jämföra denna och tidigare propositioner se likheter och skillnader mellan dem. Den analyserade propositionen är den originalproposition som framlades av regeringen. Propositionen har godkänts med ett antal motioner av Riksdagen i och med utskottsbetänkandet (2021/22:MJU18).⁵²
6. *SOU 2020:73*. Denna utredning är tillhörande den ovanstående propositionen. Denna utredning anses vara relevant eftersom den skildrar den politiskt tillhörande kontexten och synliggör processen propositionen blev till i.

De SOU som gjorts har inte analyserats i sin helhet. I de propositioner som har en tillhörande SOU återfinns en sammanfattning av vad SOU:n kommit fram till i propositionen som en bilaga. Syftet med sammanfattningen är att beslutsfattare som ska behandla propositionen ska ha tillgång till den mest relevanta informationen. I mån av tid och plats är det dessa sammanfattningar som utgör grunden för hur SOU analyseras i denna uppsats. Propositionerna är det huvudsakliga fokuset och därför prioriteras dessa.

Andra lagar som exempelvis *Miljöbalken (1998:808)*, *EU:s Timmerförordning* och *Virkesmätninglagen (1966:209)* reglerar även skogsbruk och skogssektorn. Dock har avgränsningar gjorts. Dessa dokument kommer således inte användas trots att de också representerar och bestämmer över skogspolitiken. De propositioner som valt har valts för att de representerar olika årtionden och är alla relevanta för denna uppsats syfte.

⁵² Riksdagsskrivelse 2021/22:206.

5. Bakgrund

Detta avsnitt delas in i två delar. Den första delen av avsnittet ska ge bakgrund till å ena sidan den svenska lagstiftningskedjan samt annat som är förvaltningspolitisk relevant, och å andra sidan annan information som med analysen i åtanke behöver definieras eller operationaliseras. Den andra delen behandlar den utveckling som den svenska skogspolitiken genomgått. På detta sätt kan bakgrunden ses som en del av Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys: den sociala praktiken. Bakgrunden förklarar en bredare social kontext som skapats av och skapat dokumenten.

5.1 Det skogspolitiska fältet

5.1.1 Lagstiftningsprocessen

En proposition är ett förslag till lag, lagförändring eller annat politisk åtagande som regeringen lägger fram. Oftast tillsätts en statlig utredning för att utreda en fråga eller förslag. Dessa kallas för *Statens offentliga utredningar*. Av denna utredning lämnas förslag i form av ett betänkande. Detta skickas på remiss till de verksamheter som berörs, vilka delar med sig av sin synpunkt på betänkandet. Dessa kan vara allt från myndigheter, kommuner och organisationer. Regeringen bearbetar därefter förslaget och skriver ett förslag som i många fall lämnas till Lagrådet vilka granskar denna. Efter detta bearbetar regeringen förslaget som lämnas till riksdagen i form av en proposition. I riksdagen kan en eller flera ledamöter lämna in motioner på förändringar av propositionen. Riksdagens utskott får lämna synpunkter på förslaget i så kallade utskottsbetänkanden. Sedan röstar riksdagen om förslaget.⁵³

Riksrevisionen fungerar inom svensk förvaltning som en utomstående granskare. Riksrevision ska utreda den offentliga sektorn så att offentliga tillgångar inte används fel och att aktörer sköter sitt uppdrag enligt deras uppdragsbeskrivning och på ett effektivt och rimligt sätt. Riksrevisionen beskriver sitt uppdrag som ”Riksrevisionens uppgift är att granska vad statens pengar går till, hur de redovisas och hur effektivt de används. Genom oberoende revision bidrar

⁵³ Regeringen. Lagstiftningsprocessen. 2015.

vi till att stärka den demokratiska insynen, en god resursanvändning och en effektiv förvaltning i staten”.⁵⁴

5.1.2 Den svenska skogens uppbyggnad

Den svenska skogen utgör 68 procent av landets yta.⁵⁵ Denna ägs av såväl enskilda ägare som statliga bolag. Privata skogsägare äger 49 procent, privata aktiebolag äger 25 procent och Sveaskog samt staten äger 13 respektive 6 procent av skogen. Övriga 7 procent utgörs av övriga privata ägare som äger 6 procent och övriga allmänna ägare vilka äger 1 procent av skogen.⁵⁶

Skogsstyrelsen definierar kontinuitetsskog som ”skog som innehåller naturvärdesarter vars förekomst förklaras av att det under lång tid funnits lämpliga skogsmiljöer och substrat i just denna skog eller i dess närhet”.⁵⁷

5.2 Skogspolitiken utveckling

En lag som reglerar det svenska skogsbruket och sättet de ska ske på är bland annat *Skogsvårdslagen (1979:429)*. Denna lagstiftning syftade på övergripande samhällsmål om ekonomisk tillväxt, vilket den under 1980-talet lyckades med. Dock uppnåddes inte miljö- och naturvårdspolitiska mål.⁵⁸

Den svenska skogspolitiken skulle komma att ändras i grunden på 90-talet. Detta i och med propositionen *om en ny skogspolitik (Prop. 1992/93:226)*. Några av huvuddragen i lagstiftningen var avreglering. Principen *frihet under ansvar*, har blivit en definierande princip inom det svenska skogsbruket. Som grund för propositionen gjordes SOU 1992:76. Utredningen konstaterade att skogsbruket har uppehållit det produktionsmässiga mål som politiken tagit fasta, vad som däremot saknades var något vidare hänsynstagande till miljöaspekter. På grund av detta föreslog man i utredningen, och satte sedan i lag, att den

⁵⁴ Riksrevisionen. Om Riksrevisionen. 2024.

⁵⁵ SCB. Marken i Sverige. 2023.

⁵⁶ Skogsstyrelsen. Fastighets- och ägarstatistik i skogsbruket. *Skogsstyrelsen*. 2023.

⁵⁷ Skogsstyrelsen. *Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk*. 2011.

⁵⁸ Proposition (1992/92: 226) *Om en ny skogspolitik*: 21–22.

svenska skogspolitiken ska förhålla sig till två *likställda* mål: produktionsmålet och miljömålet, vilka kom att definieras på följande sätt.

Produktionsmålet

Skogen och skogsmarken bör nyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den uthålligt ger en god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall vara sådan att en stor framtida handlingsfrihet erhålls beträffande användningen av produkterna. Nyttjandet skall präglas av mångbruk.

Miljömålet

Skogsmarkens naturliga produktionsförutsättningar bör vidmakthållas. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall behållas genom att i landet naturligt förekommande växt- och djurarter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens estetiska och kulturella värden skall värnas.⁵⁹

Dessa representeras i den förändrade Skogsvårdslagen under följande beteckning:

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.⁶⁰

Produktionsmålet representerar en ambition som uppnådde i och med 1979 års lagstiftning. Syftet med att likställa produktions- och miljömålet var att dessa ambitioner skulle ges lika mycket fokus i praktiken. Uppföljningen av miljömålet, som bland *Sveriges miljömål* kallas för *Levande Skogar*, görs av Skogsstyrelsen i form av rapporter. Rapporter från 2019 respektive 2023 visar på att miljömålet inte uppnåtts.⁶¹

⁵⁹ Prop. (1992/93:226): 109.

⁶⁰ Prop. (1992/93:226): 110.

⁶¹ Skogsstyrelsen. *Fördjupad utvärdering av Levande skogar*. 2019:73; Skogsstyrelsen. *Levande skogar: Fördjupad utvärdering*. 2023: 121.

Det specificeras det inte i propositionen hur dessa mål, i synnerlighet miljömålet, ska uppnås. Eftersom lagen inte menar att detaljstyra lika mycket som den menar att de direktiv och incitament, lämnas det till företag och enskilda skogsägare att ta beslut hjälper nå miljömålet. Den bygger på antagandet att skogsägare ska gå längre i miljöhänsyn än lagen kräver av dem. Den nya skogspolitiken innehöll en beständig avreglering av bestämmelserna kring hur skogsbruk fick göras. Detta eftersom man ansåg att kraven kring gallring, röjning och slutavverkning inte gav nog med alternativ för skogsägare. Dessutom ansåg man att ökad frihet i valet av bland annat brukningsmetoder i slutändan också skulle gynna naturen.⁶² Denna proposition satte dessutom frivilligheten i form av *frihet under ansvar* som praxis inom skogspolitiken, inte minst när det kommer till miljömålet som bygger på frivillighet. Detta fokus på frihet och frivillighet kan ses i senare lagstiftningar och utredningar.

Sveaskog är ett statligt aktiebolag som skapades 1999 i syfte att ”skapa en mer rationell förvaltning av skogen, en bättre fungerande virkesmarknad och en ökad naturhänsyn”.⁶³ Bolaget har sin grund i Domänverket som bolagiserades 1992, samma år som proposition (1992/93:226) utreddes. Trots att Sveaskog är statligt ska de som andra aktiebolag enligt *aktiebolagslagen* (2005:551) generera vinst. Bolaget förvaltas av klimat- och näringslivsdepartementet, dåvarande näringsdepartementet. För att specificera Sveaskogs uppdrag lade regeringen fram en proposition 2009. Detta nya uppdrag utvärderades av Riksrevisionen 2010.

Proposition (2009/10:169) *Förändrat uppdrag för Sveaskog AB (publ)* fokuserar huvudsakligen på att bolaget ska bedrivas på affärsmässig grund, att det ska generera marknadsmässig avkastning samt dess roll i konkurrensbildande på virkesmarknaden.⁶⁴ Sveaskogs och svenska statens roll som föredöme i klimatfrågor nämns i propositionen men specificeras inte.⁶⁵ Det nämns vad skogen och skogsbruket kan tänkas ha för roll i klimatfrågor, men hur dessa förverkligas exemplifieras inte. Dock specificeras vilken typ av verksamhet som Sveaskog får

⁶² Prop. (1992/92:226): 57.

⁶³ Riksrevisionen. *Sveaskog AB och dess uppdrag*. 2010: 23.

⁶⁴ Proposition (2009/10:169). *Förändrat uppdrag för Sveaskog AB (publ)* : 1.

⁶⁵ Prop. (2009/10:169): 9.

bedriva, bland annat deras roll som en oberoende aktör som inte ska vara slutanvändare av skogsråvara.⁶⁶

Riksrevisionens granskning *Sveaskogs AB och dess uppdrag* (RIR 2010:8) konstaterar bland annat att Regeringen inte definierat vad som menas med att vara föregångare i klimathänsyn. Dock kan detta uppfattas som definierat genom *Statsskogsutredningen* (2002:40), vilken beskriver detta som ”att föredömet ska gälla att ligga i framkant när det gäller effektivitet, värdeskapande och uthålligt nyttjande av naturresursen skog och annan mark som förvaltas, givet den avvägning mellan olika mål som ägaren gör”. Konkreta exempel på vad som krävs för att vara en föregångare är enligt Statsskogsutredningen att vara miljöcertifierade enligt FSC och att göra *frivilliga* avsättningar av produktiv skogsmark. Riksrevisionen bedömer att det finns en svag konkretisering av Sveaskogs miljöarbete.⁶⁷

I proposition (2021/22:58) *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund* (Prop. 2021/22:58) yrkade man, precis som namnet föreslår, för en förstärkt ägande- och brukanderätt för skogsägare. Propositionen inkluderade även avregleringar i form av regelförenklingar som syftade till att underlätta företagande inom skogssektorn. Propositionen förändrade Skogsstyrelsens arbete med att inventera och registrera nyckelbiotoper. En nyckelbiotop definieras av Skogsstyrelsen som ett område i skogen som i har en stor betydelse för skogens växter och djur i och med sina höga naturvärden.⁶⁸ Förslaget menade att inga sammanvägda bedömningar ska registreras för naturvärdesregistreringar som görs inom ramen för ett specifikt ärende. Inventering ska fungera som kunskapsunderlag för markägare. Propositionen understryker att frivilligt formellt skydd ska vara grunden och utgångspunkten i arbetet kring att bevara skog och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheter. Staten ska uttryckligen ”vara föregångare i hållbart skogsbruk och ta stor natur- och kulturmiljöhänsyn”.⁶⁹

⁶⁶ Prop. (2009/10:169): 1.

⁶⁷ Riksrevisionen. *Sveaskog AB och dess uppdrag*: 34.

⁶⁸ Skogsstyrelsen. *Nyckelbiotoper*. 2024.

⁶⁹ Proposition (2021/22:58). *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund*: 2.

Inför ovanstående proposition gjordes SOU 2020:73. Utredningen kom bland annat fram till att förslaget att sluta inventera nyckelbiotoper kan tänkas bli problematiskt. Dock konstateras att det inte finns någon juridisk eller rättslig definition av vad en nyckelbiotop är. Samtidigt menar utredningen att nyckelbiotopsregistrering utgör en *ärendehandläggning* enligt *förvaltningslagen* (2017:900). Detta är en grund i *legalitetsprincipen* som säger att det måste finnas en ”normmässig förankring för all typ av verksamhet som en myndighet bedriver”.⁷⁰ Utredningen fann samtidigt att den nuvarande registreringen kan vara konfliktskapande och problematisk, och att den bör omformas antingen i inhämtning av information eller i hur man använder sig av registret. Exempelvis ska man inte få fatta beslut baserat på registret. Utredningen problematiserade dessutom ett förslag som ville halvera den tid som får passera innan en skogsägare, som lämnat in en ansökan om att få bruka sin skog, ska få rätt att bruka sin skog om denne inte fått svar angående anmälan från Skogsstyrelsen. Utredningen menar att detta lägger ett större ansvar om kunskap på skogsägare än vad som tidigare visats ske i praktiken.⁷¹

Proposition (2021/22:58) bör även förstås i ett bredare politiskt sammanhang. Efter riksdagsvalen 2018 hade riksdagspartierna svårt att bilda regering. I en politisk överenskommelse författade de så kallade *Januaripartierna* - Socialdemokraterna, miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna - *Januariavtalet*. Detta var en skriftlig överenskommelse med 73 punkter. Punkt 26 i Januariavtalet lyder ”*Värna och stärk den privata äganderätten till skogen*” och lade grunden för denna proposition och utredningen som föregick.⁷²

⁷⁰ Prop. (2021/22:58): 75.

⁷¹ Prop. (2021/22:58): 73.

⁷² Röstlund, *Skogslandet: en granskning*: 31.

6. Analys

I analysdelen presenteras funna teman med exemplifiering och analys i hur de skildrats. Teman kommer presenteras och sedan analyseras genom dels ett tidsmässigt perspektiv, dels ett diskursivt perspektiv.

6.1 Miljövärden och hållbarhet

Miljövärden och hållbarhet är en stor utgångspunkt i texterna. Baserat på tidigare förståelse, inom ramen för denna uppsatts, var det förvånansvärt att det fanns ett stort fokus på miljövärden. Alla propositionerna och medföljande utredningar tar upp vikten i att arbeta för att bibehålla eller förhöja miljövärden. I synnerlighet gäller detta propositionerna från 1992/93 och 2021/22 vilka syftade på att omforma och omarbete sättet skogsbruk görs på.

[S]kogspolitiken måste ges en långsiktig och ekologiskt anpassad inriktning. Mot bakgrund av det grundläggande kravet på en god hushållning och med hänsyn till de långa växttider som gäller för våra förhållanden är det inte möjligt och rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Å andra sidan måste givetvis nya kunskaper och värderingar få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av politiken.⁷³

Denna proposition menade att vidare omforma den tidigare Skogsvårdslagens målsättning som hittills endast fokuserat på effektivisering och kvalitetsökning. Nu ville man likställa produktionsmålet med ett miljömål. Dock finns det tvetydigheter i vilken utgångspunkt miljösynen har. I följande citat skildras bekymmer kring miljöproblematik som grundade i en oro att produktionen i slutändan kommer påverkas av det. Man bekymras inte över hur dessa kommer påverka skogen själv.

⁷³ Prop. (1992/93:226): 25.

Det är kommitténs uppfattning att det finns stor risk för att ökande luftföroreningar leder till att problemen med skogsskador förvärras om inga motåtgärder sätts in. I så fall kommer virkesproduktionen att minska.⁷⁴

Denna särskilda utgångspunkt i miljösyn finns på fler ställen i propositionen. För att underbygga propositionens utgångspunkt refererar denna till en rapport gjord av ESO hänvisas till som en utgångspunkt i varför skogspolitiken anses behöva omformas.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) [pläderade] i sin rapport Skogspolitik för ett nytt sekel (Ds 1991: 31) [...] för en omfattande avreglering. Det anfördes bl.a.: "Det finns enligt vår mening inga skäl till att ha detaljerade regler om t.ex. röjning och gallring, lägsta och högsta slutavverkningsålder eller val av trädslag. En avreglering innebär heller ingen fara ur ekonomisk eller ekologisk synvinkel. En kraftigt utvidgad frihet för den enskilde skogsägaren vad avser skötselmetoder, val av trädslag och avverkningstidpunkt främjar den skogliga naturvården eftersom det bidrar till variation och spridning av de biologiska riskerna".⁷⁵

De förespråkar en genomgående avreglering av skogsbruk och menar att detta inte kommer tillföra någon ekologisk skada. Detta är en form av *manifest interdiskursivitet* där man refererar till andra texter. Dessutom kombineras ekonomiska och ekologiska aspekter av ett fenomen som får de att uppfattas som sammanhängande. Vidare är det intressant hur resonemanget kring huruvida avreglering är positivt för naturen kommer från en expertgrupp i *ekonomi* och inte exempelvis *ekologi*. Det säger något om vilka grupper och ideal som får komma till tals i dokumenten. I proposition (2009/10:169) vilken definierar Sveaskogs uppdrag ges hållbarhet och miljöarbete ett större fokus i enlighet med vad den ovanstående propositionen satte som praxis. Bland annat menar man att Sveaskog ska sträva efter att, internationellt sett, vara ett föredöme för hållbart skogsbruk.

⁷⁴ Prop. (1992/93:226): 23.

⁷⁵ Prop. (1992/93:226): 25.

Det övergripande målet skulle vara att statens skogar förvaltas på ett föredömligt sätt ur både produktions- och miljösynpunkt för att trygga en långsiktigt ekologiskt och produktionsmässigt hållbar utveckling.⁷⁶

På detta sätt sammanskrivs och likställs produktions- och miljöaspekter av skogsbruket. Detta förändrar i sin tur *diskursordningen*, vilket sätter tonen för den förändring som sker. Detta ideal är samtidigt någonting man tar med sig i proposition (2021/22:58), där man ännu en gång beskriver vikten i att grunda det skogspolitiska arbetet i en att skogsbruket ska leda till högre naturvärden.

Regeringen prioriterar åtgärder för att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Sverige har också ett ansvar internationellt och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden samt nationella och internationella åtaganden för att skydda biologisk mångfald i skogen.⁷⁷

Samtidigt som ett fokus på hållbarhet och miljövärden återfinns är det en intressant aspekt att dessa till mångt och mycket, i alla dokument, placeras intilliggande teman som handlar om produktion och tillväxt. Det blir ett diskursivt intressant att hållbarhet och natur i stort värderas – men bara i relation till, eller när den kan kombineras med, produktionsökning. Satt i sin politiska och tidsmässiga kontext, speciellt sett till målsättning, blir detta intressant eftersom produktionsmålet nåtts medan miljömålet inte har det.⁷⁸ I och med positioneringen av hållbarhet i relation till produktion, dels i att de framställs som jämställda mål, dels i att hållbarhet närmast alltid skrivs om i relation till produktion, uppfattas det inte som att dessa två saker kan stå i opposition till varandra. Exempelvis att produktion eller avverkning av skog kan förhindra höga naturvärden. Eller att ekonomisk tillväxt kan vara beroende av att avverka kontinuitetsskogar. I stället förstås de som två sidor på samma mynt; som att den ena inte kan finnas utan den andra. Detta är med och skapar diskursordningen gällande hur hållbarhet uttrycks och tar plats.

⁷⁶ Prop. (2009/10:169): 5.

⁷⁷ Prop. (2021/22:58): 1.

⁷⁸ Skogsstyrelsen 2019:73; Skogsstyrelsen 2023b: 121.

Samtidigt som Sveaskogs mål tar miljöarbete i hänsyn, i synnerlighet när det kommer till deras höga ambition att vara föredöme i hållbart skogsbruk, har detta mål definierats sparsamt. När Riksrevisionen fick i uppdrag att granska Sveaskogs uppdrag undersökte de bland annat uppdraget att vara en internationell föregångare i hållbart skogsbruk: vad det innebär och om Sveaskog kan räknas vara det.

Sveaskog har som övergripande mål att vara ett föredöme inom skogsförvaltning både ur produktions- och miljösynpunkt. Riksrevisionen har granskat Sveaskogs miljöarbete och konstaterar att regeringen inte har specificerat vad det innebär att vara ett föredöme [...] Förutom frivilliga avsättningar är det dock svårt att bedöma kvaliteten i Sveaskogs miljöarbete jämfört med andra skogsbolag, eftersom Skogsstyrelsens inventeringar inte redovisar resultatet för de olika skogsbolagen. Det är därför oklart om bolaget kan anses vara ett föredöme.⁷⁹

Det är alltså svårt att, i och med att man inte definierar vad *föredömligt* innebär, uppfatta om Sveaskog är det. Dock har det i tidigare utredning specificerats något mer.

Regeringen har inte preciserat vad som avses med föredömlig förvaltning ur miljösynpunkt. Däremot har Statsskogsutredningen 2002 tolkat det som "att föredömet ska gälla att ligga i framkant när det gäller effektivitet, värdeskapande och uthålligt nyttjande av naturresursen skog och annan mark som förvaltas, givet den avvägning mellan olika mål som ägaren gör". Utredaren ansåg att en föredömlig statlig förvaltning bland annat bör

- *vara miljöcertifierad och att skogen bör vara certifierad enligt FSC*
- *göra frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark.⁸⁰*

Alltså är det närmaste man kommer en definition av vad det faktiskt innebär att föra ett hållbart skogsbruk de två ovanstående punkterna. I hänseende till den utveckling som skett i skogspolitiken när det kommer till miljö och hållbarhet kan man se en tydlig likriktning i det fokus som 1992/93 års proposition satte. Det är dock intressant att se hur man beskriver de miljövärden man menar ska värnas om. I proposition (1992/92:226) skriver man detta förslag.

⁷⁹ Riksrevisionen. *Sveaskog AB och dess uppdrag*. 33.

⁸⁰ Riksrevisionen. *Sveaskog AB och dess uppdrag*: 34

Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogen kulturmiljövärde sam dess estetiska och sociala värden skall värnas.⁸¹

I jämförelse med detta citat beskrivs snarare naturvärden i naturvetenskapliga termer i proposition (2021/22:58). Man använder begrepp som ”biomassa” samt ”virkesförråd” snarare än ”skog”. Detta tyder på en förändring i diskursen kring natur med ett större fokus på naturen som ett slags kvantifierbart objekt.

Regeringen prioriterar åtgärder för att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen.⁸²

Det har varit en framgångsrik politik för att få naturvärden att utvecklas i skogen samt lett till ekonomisk tillväxt och ett ökat virkesförråd.⁸³

Detta kan ses som en väldig ekonomisering och instrumentalisering eller ett förtylligande av vad en skog är. Skogen ses medel till ett mål, snarare än ett mål i sig självt. Det kan tolkas som ett *kreativt språkbruk* som sätter tonen för och omformar sättet skogen och skogspolitiken värderas och därmed den diskursiva praktiken. Detta har samtidigt en roll i att omforma sättet texter tolkas och i längden produceras. Genom specifika ordval reproduceras en uppfattning av ekonomiska faktorer och naturen som naturligt sammankopplade. Vidare visar det ovanstående citatet på *intertextualitet* genom att referera bak till tidigare politik för att legitimera den och det spåret den fortsätter på. Diskursanalys använder sig också av att identifiera perspektiv som saknas. I detta fall saknas ett perspektiv där natur eller skog presenteras som någonting med ett inneboende värde. Ett värde som inte finns för ett mål, utan bara finns. Samtidigt kan

⁸¹ Prop. (1992/93:226): 27.

⁸² Prop. (2021/22:58): 1.

⁸³ Prop. (2021/22:58): 7.

jämförelsen av dessa texter visa på hur de senare texterna refererar till de tidigare och hur diskursen legitimeras och vidmakthålls på detta sätt. Diskursen som beskriver hållbarhet som sammanhörande med tillväxt legitimerar sig själv genom att referera tillbaka till tidigare politik, exempelvis i ovanstående citat. Det blir både ett uttryck för *intertextualitet* och ett fall där diskurser konstruerar den sociala verkligheten.

Man kan se detta som en diskursiv kamp mellan uppfattningen om hållbarhet, där man å ena sidan ser hållbarhet som skogens hållbara fortgång, å andra sidan hållbarhet i termer av ekonomisk tillväxt och produktion. En diskursiv kamp går ut på att genom en *hegemonisk intervention* skapa makt, vilket är att skapa en dominant betydelse där det tidigare funnits konflikterande uppfattningar. I texterna finns det en generell framställning av hållbarhet som definieras av dess relation till ekonomisk tillväxt och produktion. Detta blir den dominanta betydelsen. Den dominanta betydelsen förändrar i sin tur *diskursordningen*. När denna etableras förändrar den i sin tur sättet som lagarna produceras och tolkas eller den *diskursiva praktiken*. Detta får i sin tur konkreta konsekvenser i och med att dessa dokument är med och styr skogspolitiken i praktiken. Dessutom reflekterar de rådande politiska tendenser.

6.2 Frivillighet och avreglering

Frivillighet och avreglering kan ses som ett uttryck för nyliberalism. Detta är ett tema som återfinns och går att analytiskt och diskursivt applicera på den svenska skogspolitiken. Redan i inledningen av proposition (1992/93: 226) där propositionens övergripande syfte presenteras framgår det att anledningen för omdefinieringen för den svenska skogspolitiken syftade till att avreglera, vilket sätter tonen för propositionens innehåll.

Miljöfrågornas växande betydelse markeras i skogsvårdslagen genom skärpning av de bestämmelser som rör hänsynen till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Ändringarna i lagen innebär också en betydande avreglering och därmed en ökad frihet för skogsägarna.⁸⁴

⁸⁴ Prop. (1992/92:226): 2.

Som tidigare nämnt likställde denna proposition miljömålet med produktionsmålet och gav miljöperspektivet en mer framskjuten plats. Samtidigt innebär den en diskursiv konstruktion av en uppfattning om frivillighet som det främsta medlet till målet. Idéen som representeras i det ovanstående citatet, att avreglering är det samma som en ökad frihet, kan tolkas som ett uttryck för en nyliberal diskurs. I SOU 1992:76 som föregick propositionen framkommer det att trots ambitionen att uppfylla miljömålet, ska lagstiftningen snarare ge skogsägare större möjlighet att frivilligt välja att ta beslut som hade hjälpt uppnå miljömålet.

Samtidigt kan vi inte tillåta alltför låg ambition i vård, skötsel och brukande av skog och skogsmark eller beslut som strider mot de skogspolitiska målen. Det är därför nödvändigt att genom lagstiftning och föreskrifter precisera vilka krav staten ställer upp. Det är viktigt att lagstiftningen anger minimikraven och inte speglar de skogspolitiska ambitionerna i sin helhet.⁸⁵

Denna tanke om frivillighet som grund för hållbarhet återspeglas även i efterkommande propositioner. Bland annat grundar sig Sveaskogs hållbarhetsarbete som nämndes tidigare i att bland annat göra frivilliga avsättningar. Modaliteten, eller sättet som miljöambitionen beskrivs i de två ovanstående citaten har en väldigt låg säkerhet och beskrivs på ett sätt som sätter avstånd mellan talaren och miljön. I det första beskriver man en skärpning som är i *natur- och kulturmiljövårdens* intressen, inte ens egna. I det andra citatet skriver de att de inte kan tillåta en *alltför* låg ambition samt att lagen ska ange minimikraven. Detta lägger grunden för en slags frivillig hållbarhet. Detta formar likväl *diskursordningen*, att hållbarhet förstås och aktualiseras genom frivillighet, inte genom incitament och avsiktlig lagstiftning. Inte minst återspeglas detta ideal i proposition (2021/22:58) vilken heter *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund*. Det finns en vilja i propositionen att genom avreglering framhäva och förespråka företagsamhet. Samtidigt menar man att en latent funktion av att främja företagsamhet och att avreglera blir att miljömålen uppnås. Även på detta sätt ses uppfyllandet av miljömål som ett resultat av något annat, snarare än någonting man fokuserar på att uppnå.

⁸⁵ Prop. (1992/92:226): 110.

Regeringens bedömning: Ett uppdrag om regelförenkling inom skogsbruket bör ges till Skogsstyrelsen. Syftet med regelförenklingarna bör vara att äganderätten stärks och att villkoren för företagande inom skogssektorn underlättas.⁸⁶

Regeringens bedömning: En översyn över reglerna för skogsbruk i granskog på före detta åkermark bör genomföras i syfte att underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn samtidigt som skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö gynnas.⁸⁷

Regeringens olika förslag beskriver hållbarhet och vägen till att nå miljömålet som ett resultat av någonting annat. Avreglering ska leda till frihet och företagsamhet och detta ska i sin tur leda till att miljömålet uppnås. Förhållandekedjan framställs som självklar och som en sanning. Den lägger samtidigt grunden till miljöambitionen i dokumenten. Förhållandet mellan dessa är en del av diskursordningen. Samtidigt visar detta på hur hållbarhetsdiskursen förändras genom interdiskursivitet när det kombineras med frivillighets- och företagsamhetsdiskurser. Det finns liknelser mellan proposition (1992/93: 223) och proposition (2021/22:58) i teman och i en gemensam riktning. I proposition (2021/22:58) hänvisar man till proposition (1992/93: 223) och skriver att politiken varit framgångsrik i miljöhänseende.

I dagens skogspolitik, som infördes 1993, gäller principen frihet under ansvar och skogsvårdslagens (1979:429) två jämställda mål om miljö och produktion. Det har varit en framgångsrik politik för att få naturvärden att utvecklas i skogen samt lett till ekonomisk tillväxt och ett ökat virkesförråd.⁸⁸

Trots detta har inte miljömålet uppfyllts. I enlighet med den politik som sattes som praxis i och med 1992/93 års proposition anses frivillighet lägga grunden för att främja naturvärden. Propositionen menar att ta fram nya sätt att arbeta på i miljöhänseende där frivillighet är utgångspunkt.

Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. [...] Nya

⁸⁶ Prop. (2021/22:58): 47.

⁸⁷ Prop. (2021/22:58): 50.

⁸⁸ Prop. (2021/22:58): 7.

ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård, som bygger på att frivillighet är grunden vid formellt skydd, tas fram. Frivillighet är redan med rådande skogspolitik central då skogsägare med och utan myndigheternas inblandning avstår från att bruka delar av sin skog för att säkra miljö-, natur- och kulturvärden.⁸⁹

Även på detta tema finns det en likriktning i utvecklingen. Man framställer resultatet av proposition (1992/93:226) som positivt och som ett resultat av ett fokus på frivillighet. På grund av detta menar man att man genom att fortsätta på detta spår. Sättet som 2021/22 års proposition bygger på 1992/93 års proposition kan uppfattas som intertextualitet. Alltså att den ena textens resonemang bygger på den andra. Det är bland annat genom detta som det sker en slags reproducering av de diskurser som återfinns och skapar den skogspolitiska verkligheten. Resultatet blir alltså en konkret reproducering en väldigt särskild politik på grund av en diskurs som förs inom dokumenten. Genom detta kan man uppfatta den svenska skogspolitiken som en skildring av den nyliberalismens tendens att vara *path-dependent*. Alltså att politiken sätter ett spår och samtidigt bidrar till att samma spår följs. På samma sätt som hållbarhet presenteras intilliggande produktion, beskrivs det som att frivilligheten som nyckeln till att uppnå miljömålet, även om den inte varit det sedan målet sattes.

Sättet som miljömålet förväntas uppnås på konstruerar den *frivilliga hållbarheten* vidare, vilket i sin tur representerar den miljömässiga ambitionen i praktiken - samt synen på relationen mellan hållbarhet och produktion. Den diskursiva praktiken grundar sig i diskursordningen. Den diskursiva praktiken skapar i sin tur den sociala praktiken. Igenom detta kan man se hur sättet man framställer hållbarhet får konsekvenser i den sociala verkligheten. Lagstiftning påverkar verkligheten på ett särskilt konkret sätt i och med att den bestämmer vad som kan och inte kan göras. Diskurs definieras även genom vad som inte sägs. Bland annat saknas perspektiv som ifrågasätter huruvida frivillighet bör ligga som grund för hållbarhetsarbete. Exempelvis kan det finnas gånger då frivilligheten hellre väljer att avverka nyckelbiotoper för kortsiktig ekonomisk vinning. Förslagen tar inte faktumet att nyckelbiotopers fortgående kan väga tyngre än den fria viljan i hänsyn.

⁸⁹ Prop. (2021/22:58): 9.

6.3 Marknadsprinciper och det offentliga roll

Detta avsnitt utgörs av teman som har med marknadsprinciper att göra, detta tar sig i form bland annat på sättet som definierades i teoriavsnittet som marknadsisering. Detta avsnitt kommer alltså behandla delar av texterna där marknadsprinciper läggs i fokus, tar plats i offentlig verksamhet, samt delar där den offentliga sektorn roll behandlas.

Sveaskog är samtidigt som det är ett statligt ägt företag ett aktiebolag. Detta betyder bland annat att Sveaskog enligt *Aktiebolagslag* (2005:551) måste generera vinst. I proposition (2009/10:169) förtydligas Sveaskogs uppdrag och roll på marknaden och i skogssektorn. Man fokuserar utöver att vara ett föredöme för hållbart skogsbruk, på att Sveaskog ska styras enligt affärs- och marknadsprinciper.

***Regeringens förslag:** Uppdraget för Sveaskog förändras i enlighet med följande. Sveaskogs verksamhet ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Sveaskog ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara.⁹⁰*

Eftersom Sveaskog ägs av staten räknas det som en del av den offentliga sektorn. Alltså är detta en skildring på hur företagsprinciper tar sig i uttryck i offentlig verksamhet. I och med detta och att ord som ”affärsmässig” och ”marknadsmässig” används är detta samtidigt ett uttryck för marknadsisering. Samtidigt definierar detta också en diskursordning där fokus för offentliga sektorn är just detta marknadsfokus. Samtidigt skildras ett fokus på företagsamhet och konkurrens i de andra propositionerna. Bland annat beskriver man i SOU 1992:76 hur detta är en förutsättning för skogspolitiken.

En framgångsrik skogspolitik förutsätter, förutom en konkurrenskraftig skogsnäring, bl.a. engagerade markägare och brukare av skogsmarken som kan fatta lokalt anpassade beslut.⁹¹

⁹⁰ Prop. (2009/10:169): 8.

⁹¹ Prop. (1992/93:226): 110.

Man menar alltså att det inte finns en framgångsrik skogspolitik om inte denna samtidigt är ekonomisk gynnande för företag och skogsägare. Även modaliteten i ovanstående citat är väldigt säker och beskriver relationen mellan en framgångsrik skogspolitik och en konkurrenskraftig skogsnäring som någonting självklart. Det skildras som en sanning. Detta definierar vidare diskursordningen. Samtidigt återfinns det en omformning med fokus på företagsamhet och marknadsprinciper när det kommer till inventeringar av skogen. En stor del av arbetet som Skogsstyrelsen gjort i och med deras sektorsansvar över skogen och skogsindustrin är olika former av inventeringar över den biologiska mångfald, nyckelbiotoper och andra naturvärden samt var de finns. I båda propositioner reformeras och diskuteras dessa inventeringar. I 1992/93 års proposition innebar att den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI), som då gjorts sedan 1980, skulle upphöra i och med att man skulle minska statlig finansiering skogsbruk. Man menade att det ekonomiska värde den gav inte motsvarade den ekonomiska bördan den innebar.

Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket föreslås minska kraftigt. Den översiktliga skogsinventeringen upphör.⁹²

Kommittén konstaterar vidare att den översiktliga skogsinventeringen (ÖSI) har utgjort ett viktigt medel för att uppnå de skogspolitiska målen. Kommittén anser dock att det är tveksamt om värdet av den information som har erhållits genom ÖSI motsvarar den kostnad som under åren har lagts ned på inventeringarna.⁹³

Citaten representerar en slags uträkning på ÖSI:s ekonomiska värde och dessa andra värden där de funnit att de inte var balanserade och valde då kostnadseffektiviteten och tog bort inventeringen. Samtidigt framställer de sig som *tveksamma*, i stället för säkra. Trots graden av osäkerhet upphör inventeringen som kunnat agera för att främja och kontrollera naturvärden. På senare tid har Skogsstyrelsen utfört registreringar av nyckelbiotoper vilka går ut på att hitta platser i skogen med speciellt höga och skyddsvärda naturvärden eller platser med hotade arter. I proposition (2021/22:58) föreslår man att inte längre göra nyckelbiotopsinventeringar på samma villkor som innan och omforma sättet som Skogsstyrelsen arbetar. Man beskriver hur

⁹² Prop. (1992/3:226): 1.

⁹³ Prop. (1992/3:226): 22.

denna inventering och Skogsstyrelsens arbete har agerat konfliktskapande i situationer. Detta iscensätts bland annat genom svar på remissinstanser.

Flera remissinstanser upplever att nyckelbiotopsfrågan kan upplevas som konfliktfylld. Stora Enso Skog AB anser att bedömningen om att nyckelbiotopsregistreringar bör upphöra kan bidra till att minska konflikten kopplad till nyckelbiotoper. Hällefors Tierp Skogar AB och Kopparfors Skogar AB tycker att bedömningen bidrar till att minska polariseringen i den svenska skogsdebatten.⁹⁴

Skydda Skogen ifrågasätter att bedömningen kommer att leda till minskade konflikter i skogen och anser att den systematiska landsomfattande inventeringen bör återupptas. Naturskyddsföreningen anser att bedömningen kommer att bidra till nya konflikter och i förlängningen riskera att underminera hela det svenska skogsbrukets legitimitet på den internationella marknaden.⁹⁵

Igenom dessa svar från olika organisationer, där det ena svaret är från aktiebolag och det andra är från naturorganisationer, är det intressant hur propositionens förslag återspeglar bolagens åsikt. Det är dessutom diskursivt intressant att man framställer en myndighet och dess arbete med att bevara höga naturvärden som konfliktskapande, även om inventeringen befunnit sig i en gråzon rent rättsligt. Konfliktskapandet har främst tagit plats i de instanser där skogsägare fått sitt brukande avslaget i och med nyckelbiotopsinventeringen. Det är ett laddat sätt att beskriva en myndighets uppdrag och funktion som konfliktskapande, snarare än att den fyller en nödvändig eller demokratisk funktion. Detta bildar också diskursordningen gällande hur myndigheter och den offentliga verksamheten framställs och vad den bör ha för fokus. Att det är just bland annat företagens snarare än naturorganisationers åsikt som återspeglas i regeringens skrivelse och bedömning ger också en bild av vilka diskurser det är som representeras och vilka principer som ges plats i lagförslag. Trots att inventeringar ibland funnit sig i en rättslig gråzon lägger de enligt SOU 2020:73 grunden för att myndigheten ska kunna göra sitt jobb samt att kunskapen som dessa inventeringar skapar gör grunden för att överhuvudtaget kunna arbeta för att behålla skog med höga naturvärden.

⁹⁴ Prop. (2021/22:58): 32.

⁹⁵ Prop. (2021/22:58): 33.

Utredningens rättsliga bedömning är att inventering av nyckelbiotoper utgör ärendehandläggning enligt förvaltningslagen. Ett grundläggande krav för ärendehandläggning (och även annan myndighetsverksamhet) är att det finns stöd i rättsordningen för myndighetens ageranden. Detta är ett uttryck för den så kallade legalitetsprincipen, som innebär att det måste finnas någon form av normmässig förankring för all typ av verksamhet som en myndighet bedriver.⁹⁶

Propositionen menar att förändra anledningen till registrering och inventering. Man menar att översiktliga bedömningar som rör skogens naturvärden inte bör göras inom ramen för ett specifikt ärende. Inventeringens syfte förslås omdefinieras.

Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Kunskapsunderlag är värdefullt och inventeringen i skogen bör utvecklas för att utgöra ett stöd till markägare. För naturvärdesinventeringar i skog som inte sker inom ramen för ett ärende ska inga sammanvägda bedömningar registreras.⁹⁷

Bedömningar som görs föreslås endast ske inom ramen för ett speciellt ärende. Skogsstyrelsen ska alltså inte längre göra övergripande bedömningar av ett områdes naturvärde. Inventeringarnas roll ska alltså fokusera på att vara ett underlag för skogsnäringen, för privata skogsägare och företag. Skiftet i syfte är intressant eftersom det skildrar en övergång till att myndighetens inventering ska gå ut på att vara ett kunskapsunderlag för privata ägare. Genom detta kan man se ett sätt som en diskurs kring vilka ideal inventeringar ska bygga på i tidigare propositioner vägleder senare beslut. Man ser hur den etablerade diskursiva praktiken visar sig i senare social och diskursiv praktik. Samtidigt menar man att det inte ska finnas en översiktlig inventeringen över skogen som i praktiken kan innebära att man har en mer korrekt och konkret bild av skogens naturvärden. Man skriver i SOU 2020:73 att mindre än hälften av de skogar som är registrerade som nyckelbiotoper bedöms vara registrerade.

Sammanlagt finns det cirka 480 000 hektar registrerade nyckelbiotoper vilket motsvarar cirka två procent av den produktiva skogsmarken. [...] Mindre än hälften

⁹⁶ Prop. (2021/22:58): 75.

⁹⁷ Prop. (2021/22:58): 2.

av de skogar som uppfyller kriterierna för nyckelbiotop bedöms dock vara identifierade och registrerade i dagsläget.⁹⁸

I SOU 2020:73 framkommer även en behandling av ett förslag som skulle halvera den Skogsstyrelsen har på sig att behandla ett ärende innan vederbörande får avverka skog utan beslut från Skogsstyrelsen. Förslaget kritiserar av utredningen för att förslaget grundas i ett antagande som inte är förankrat i praktiken. Utredningen kritiserar även ett förslag om att nyckelbiotopsregistreringen skulle upphöra.

Som exempel kan tas det förslag som lämnas om att Skogsstyrelsen ska upphöra med nyckelbiotopsregistrering och gallra det befintliga registret, vilket kan få stora konsekvenser för biologisk mångfald om inte samtidigt ett annat sätt att inventera landets skogar genomförs. Utredningens bedömning är att utan en enhetlig och systematisk möjlighet att redogöra för en skogs potentiella betydelse för biologisk mångfald kan inte heller ett system för formellt skydd som bygger på markägarinitiativ och frivillighet förväntas bli effektivt. På samma sätt är det med förslaget som avser att halvera den tid inom vilken avverkning får ske från det att en anmälan görs till Skogsstyrelsen. Förslaget förutsätter att markägaren tar ett större ansvar för kunskap om den egna skogen än vad som hittills skett i praktiken. För att kunna ta det ansvaret kan markägaren i vissa fall behöva hjälp med kunskapsunderlag.⁹⁹

I alla propositioner som behandlas förekommer det tankar och diskurser där marknadsprinciper och företagsamhet är fokuset samt utgångspunkten. Inte minst när det kommer till diskursen och idéer kring olika former av inventeringar. I både proposition (1992/93:226) och (2021/22:58) föreslås inventeringar av olika slag antingen tas bort eller förändras i kostnadseffektivitetens eller företagsamhetens namn. I den förstnämnda tas ÖSI bort och i den senare förändras nyckelbiotopsregistreringarna. Även här man uppfatta en viss intertextualitet. Man kan se det som att en viss diskurs, i detta fall om inventeringar, bygger på och vidmakthålls genom uppfattningar och betydelser som skapats genom andra, tidigare texter. Vad som saknas i texterna i hänseende till inventeringarna är en beskrivning av dem som att de kan ge något

⁹⁸ Prop. (2021/22:58): 75.

⁹⁹ Prop. (2021/22:58): 73.

annat än underlag för ekonomisk vinning. De kan fungera som en kunskapsbas som kan hjälpa oss på en nationell nivå applicera nödvändiga taktiker för att skydda natur. Alla beslut, politiska och andra, ska grunda sig i kunskap. I propositionerna föreslås det dock inte att de ska användas på detta sätt. Det är genomgående att ekonomiska och produktionsmässiga faktorer ska vara en grund i diskursordningen, det framgår att det är genom denna som texterna är skapade och att det är dessa diskurser som texterna reproducerar.

6.4 Inneboende paradoxer

Genom analys av dokumenten har tävlande ideal och principer samt paradoxer identifierats, i detta avsnitt kommer de behandlas.

6.4.1 Miljömålet

Som ovan nämnt likställde proposition (1992/93:226) miljömålet med produktionsmålet. Samtidigt kan denna lagstiftning ses som en *minimilagstiftning* – att den endast lagstiftar efter minimikraven och inte representerar den fullständiga ambitionen. Man beskriver anledningen till detta som att man inte vill vara avskräckande eller detaljstyra skogssektorn. Men vad som sker i praktiken blir att man kan följa lagen, som bestämmer målet, till punkt och pricka och samtidigt inte uppfylla målet. Målet förutsätter att frivillighet hos skogsnäringen som nog för att uppnå målet, även om det ännu inte varit det. Man ger sig själv inte förutsättningen att uppnå målet.

I SOU 2020:73 beskriver man i hänseende till förslaget att ta bort nyckelbiotopsregistreringen att det inte kan förväntas bli lyckat eftersom det förutsätter en kunskap hos skogsägare som inte tidigare visats på.¹⁰⁰ Detta är perspektiv som med fördel hade kunnat applicerat på miljöpolitiken inom skogspolitiken i stort, i och med att man aldrig uppnått målet man själv satt. I stället för ett fortsatt fokus på samma strategier för att uppnå målet hade ett nya strategier och ett nytt syfte kunnat identifierats.

¹⁰⁰ Prop. (2021/22:58): 73

6.4.2 Inventering och certifiering

SOU 2020:73 beskriver hur Skogsstyrelsens inventering fungerat som ett underlag och indikation för certifieringssystem. Samtidigt påpekar Naturskyddsföreningen i ett svar på remissinstans att en gallring av nyckelbiotopsregistret kan försvåra miljöcertifiering.

I dag fungerar den bedömning som Skogsstyrelsen vid inventeringstillfället gjort som en röd flagga både för myndigheten och för de marknadsutvecklade certifieringssystemen. [...] Certifierade virkesköpare har åtagit sig att inte köpa skog från nyckelbiotoper, som en del av de krav som standarden ställer upp.¹⁰¹

Naturskyddsföreningen pekar på att en gallring riskerar försvåra för den mindre markägaren att svara upp mot sektorsansvaret och, i förekommande fall, certifieringen. Friluftsförbundet och Svenskt Friluftsliv anser att de marknadsbaserade styrmedlen (FSC och PEFC) får det svårare.¹⁰²

Man kan konstatera att nyckelbiotopsinventeringen lägger grund för att certifiering ska kunna ske. Samtidigt fann enligt Riksrevisionen i sin utredning att en av grunderna för att Sveaskog skulle uppfylla sitt mål om att vara ett föredöme för hållbart skogsbruk var att de skulle vara certifierade genom FSC. Det är intressant hur en lagstiftning vilken själv hävdar att den ska främja ett mer hållbart skogsbruk och höga naturvärden genom företagande också implicit undergräver möjligheten för företag, däribland det egna statliga företaget, att arbeta hållbart.

Det är intressant hur propositionerna, i båda fallen, i sina kontexter sätter krokben för sig själva ur en hållbarhetssynpunkt. Sambandet som båda paradoxerna bygger på grundar sig en hegemonisk uppfattning om att miljömål och höga naturvärden är någonting sekundärt som kommer till en följd av att marknadsprinciper blir styrande. Men på grund av att de är just paradoxer visar detta på att denna relation mellan miljö och produktion är någonting uppbyggt av politiska och diskursiva processer.

¹⁰¹ Prop. (2021/22:58): 76-77.

¹⁰² Prop. (2021/22:58): 39.

7. Diskussion och slutsatser

7.1 Diskussion

Denna uppsatts huvudsakliga slutsats utifrån frågeställningarna är att den svenska skogspolitiken utveckling har definierats av en genomgående avreglering och ett skifte emot en målbild där frivillighet är i fokus. Skiftet i politiken skedde i och med proposition (1992/93:226) och de tankar som sattes som praxis har genomsyrat därefter kommande propositioner. Dessutom konstrueras det en genomgående uppfattning om natur och hållbarhet som någonting är direkt sammanhängande med produktion och marknadsprinciper. Det framgår att höga miljövärden och hållbarhet är någonting som förväntas uppnås genom att luta sig bak på marknadsprinciper och nyliberala styrmedel. Förändringen tolkas vara ett resultat av en genomgående tankegång starkt inspirerad av en nyliberalism som diskurs och tillhörande tankar. Genomgående försöker dokumenten presentera lösningar och förslag som är marknadsbundna. Man skildrar en bild där lösningen som ska hjälpa att nå miljömålet och att främja naturvärden kommer att uppnås genom avreglering med ett fokus på frivillighet som grund samt att förespråka företagsamhet. Samtidigt ges den privata sektorn en starkare roll och mer förhandlingsutrymme genom att företagens intresse representeras starkt i propositionerna samt att deras svar på remissinstanser väger tyngre än naturorganisationernas. Man fastställer en bild där företagsamhet leder till hållbarhet vilket främjar företagets intressen. Utvecklingen uttrycker många gemensamma teman som bygger på varandra. Sättet tankarna och diskurserna bygger på varandra och förklaras i relation till varandra skapar den diskursordning som är definierande för texterna.

Självklart ges hållbarheten plats, det måste den i vårt politiska klimat - men bara som ett prefix. Efter hållbarhet kommer alltid tillväxt eller produktion. Frågan blir om vi har en kärnverksamhet som definierats fel. I en tid då svensk naturskog försvinner dramatiskt förlitar vi oss på frivilligheten som räddare - men när ska vi bli räddade om frivilligheten styrt i över 30 år? Synen på hållbarhet och natur som präglar den svenska skogspolitiken kan definieras av ett genomgående fokus på kvantifiering i ekonomiska termer – en slags rationalitet. Varför är det så att naturen i sitt naturliga tillstånd inte får ta plats, eller för övrigt värderas utan dess anknytning till marknaden - konstruerar dokumenten en slags Weberianskt järnbur runt den?

7.1.2 Uppsatsens begränsningar

Det finns begränsat med relevant tidigare forskning. På grund av detta bidrar inte avsnittet tidigare forskning till uppsatsens innehåll i den utsträckning som hade önskats. I stället fungerar den som en generell överblick. Detta begränsar samtidigt uppsatsens utgångspunkt i hänseende till den skogspolitiska utvecklingen.

7.1.2 Framtida forskning

Framtida forskning hade med fördel använt sig av fler metoder för att kunna besvara hur den skogspolitiska förändringen sett ut. Bland annat hade man med hjälp av statistisk analys och databaser kunnat analysera hur lagförslag på konkreta sätt påverkat verkligheten. Detta hade kunnat ske genom att göra jämförelser över tid med fokus på exempelvis hur mycket natur- och kontinuitetsskog som brukas.

Dessutom hade framtida forskning även kunnat fokusera på hur miljö- och naturvärden representeras i annan politik, exempelvis när det kommer till lagstiftning som behandlar Sveriges andra miljömål genom olika former av innehållsanalys för att undersöka om även de förutsätter en grad av frivillighet och företagsamhet för att uppnås.

7.2 Sammanfattning och slutsatser

Uppsatsen har utgått från frågeställningen: *Hur har den skogspolitiska utvecklingen sett ut i Sverige mellan 1979 och 2022?* Samt delfrågan: *Hur skildrar policydokument som rör den svenska skogspolitiken relationen mellan ekonomisk utveckling och ekologisk hållbarhet?* Detta har besvarats genom att presentera en tidslinje över förändringen sett genom sex relevanta dokument. Sedan har dessa dokument analyserats utifrån utvalda teman och relationen mellan dessa.

Förändringen som skett i den svenska skogspolitiken kan utifrån valda dokument ses som ett, till en början, skifte i fokus. Då skogspolitiken definierades i och med 1979 års skogsvårdslag fokuserade detta på en produktions- och kvalitetsökning. Fokuset låg på att kunna leverera bra virke och produkter samt bidra till samhällsekonomin. 1992/93 års proposition innebar ett större fokus på miljön. Man likställde i och med denna proposition ett miljömål med det redan

existerande produktionsmålet. Samtidigt innebar den en genomgående avreglering och nytt fokus på frivillighet. Principen *frihet under ansvar* sattes som ledord vilket återfinns i efterkommande lagstiftning. 2009/10 års proposition definierade det statligt ägda företaget Sveaskogs uppdrag, vilket var i linje med 1992/93 års proposition. Uppdraget kan sammanfattas genom att Sveaskog ska fungera som en oberoende aktör med fokus på att vara konkurrenskraftiga och generera marknadsmässig avkastning samt att de ska vara ett internationellt föredöme inom hållbart skogsbruk. 2021/22 års proposition fortsatte i stort i det spåret som tidigare propositioner satt. Det fanns ett fokus på miljövärden och naturvård, tillvägagångssättet för att uppnå dessa mål menar proposition bör vara frivillighet. Bland annat föreslogs att nyckelbiotopsregistrering sluta ske på samma sätt som tidigare, och att det i stället ska fungera som ett verktyg för skogsägare. Förändringen har definierats av vissa teman, dessa är: *miljövärden och hållbarhet, frivillighet och avreglering, marknadsprinciper och det offentliga roll samt inneboende paradoxer.*

Trots att det finns ett stort fokus på miljövärden, operationaliseras medlen till målen sparsamt. Dessutom används hållbarhet nästan bara i samband med koncept som *tillväxt* och *produktion*. I texterna identifierades en slags diskursiv kamp, genom vilken dominerande betydelser etableras. Den etablerade förståelsen av hållbarhetsbegreppet är en som definieras av begreppets närhet till *tillväxt* och *produktion*. Naturvärden framställs också, i synnerlighet i proposition (2021/22:58), på ett väldigt instrumentaliserat sätt genom att exempelvis referera till skog som *virkesförråd* och *biomassa*.

Frivillighet och avreglering hör till mångt och mycket ihop med hållbarhet i dokumenten. Ett av det mest förekommande aspekterna gällande frivillighet är frivilliga avsättningar. Alltså att grunden för att skydda skyddsvärda skogar ska ske frivilligt från skogsägarens sida. Även Sveaskog ska arbeta med just frivilliga avsättningar. Sättet som tillvägagångssätten för hållbart arbete grundar sig i frivillighet konstruerar en slags *frivillig hållbarhet*.

I temat marknadsprinciper och det offentliga roll behandlas bland annat Sveaskogs uppdrag. Sveaskog är ett offentligt bolag vars uppdrag definieras av marknadsprinciper. Vidare uttrycks att en lyckad skogspolitik hänger på huruvida man har en konkurrenskraftig skogsnäring eller inte. Över tid har sättet som skogen inventeras på förändrats. Proposition (1992/92:226) innebar

slutet av den översiktliga skogsinventeringen. I stället har Skogsstyrelsen gjort nyckelbiotopsinventeringar vilka förändrades i och med proposition (2021/22:58). I stället för att mäta övergripande och söka efter nyckelbiotoper ska inventeringarna endast ske inom ramen för specifika ärenden, och fungera som underlag för skogsägare och företag. Förutom detta föreslås det bland annat även att halvera den tid som Skogsstyrelsen har på sig att behandla ett ärende innan intressenten får lov att avverka utan svar från Skogsstyrelsen. Dessa är exempel på hur relationen mellan det offentliga respektive det privata i skogspolitiken samt utvecklingen skildras – de skillnader som sker främjar marknadsprinciper och företagsamhet.

I texterna återfinns det en form av likriktning. Alltså att eftersom diskursen etablerar förändringarna och dess betydelser som självklara, sätter den ett spår som senare följs. Detta kan tolkas som ett uttryck för nyliberalismen. Texterna bygger vidare på samma teman, och förändringar sker i samma politiska riktning. Fokus på frivillighet och marknadsprinciper vidmakthålls och reproduceras. De bygger vidare på förståelser och betydelsen som etableras av de föregående texterna. Detta kallas inom diskursanalys för *intertextualitet*.

Två paradoxer identifierades och bygger båda på en princip det hävdas ett fokus på miljövården, vilken senare på grund av den egna lagstiftningen omöjliggörs eller försvåras. Propositionerna sätter krokben på sig själva. Den första paradoxen är att proposition (1992/93:336) är en slags minimilagstiftning i relation till miljömålet som den själv stiftade. Alltså förlitar sig propositionen på att frivillighet ska fylla i de luckor som den egna lagstiftningen inte själv fyller. Man kan följa lagstiftningen och ändå inte uppnå miljömålet – den ger sig inte sig själv förutsättningar att uppnå målet den sätter. Den andra paradoxen handlar om nyckelbiotopsinventering och certifiering. Det etableras i texterna att inventeringen fungerar som ett verktyg för marknadsbaserade certifieringssystem som FSC. Vidare konstaterade en utredning att Sveaskogs roll som föredöme i hållbart skogsbruk grundar sig att de ska vara certifierade genom FSC. Proposition (2021/22:58) hävdar ett fokus på hållbarhet, samtidigt som den i och med omformningen av nyckelbiotopsinventeringarna förhindrar möjligheten för företag, däribland Sveaskog, att certifieras – den tar, i vissa aspekter, bort möjligheten att uppnå de mål den hävdar främja.

8. Källförteckning

Litteratur

Bowen, Glenn A. Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*. Vol. 9, nr. 2. 2009: 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>.

Cumming, Sarah, Leah De Haan, & Anastasia Alithia Serferiadis. How to use critical discourse analysis for policy analysis: a guideline for policymakers and other professionals. *Knowledge Management for Development Journal*. Vol. 15, nr. 1. 2020: 99-108. <https://doi.org/10.1002/sd.2026>.

Fairclough, Norman. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity, 1992.

Flew, Terry. Six theories of neoliberalism. *Thesis eleven*. Vol. 112, nr. 11. 2014: 49-71. <https://doi.org/10.1177/0725513614535965>.

Gilmour, Patrick W., Robert W. Day & Peter D. Dwyer. Using private rights to manage natural resources: Is stewardship linked to ownership? *Ecology and Society*. Vol. 17, nr. 3. 2012.

Hardin, Garret. The Tragedy of the Commons. *Science*. Vol. 162, nr. 3859. 1968: 1243-1248.

Humphreys, David. Discourse as ideology: Neoliberalism and the limits of international forest policy. *Forest policy and economics*. Vol. 11, nr. (5-6). 2009: 319-325. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2008.08.008>.

Longo, Stefano B. och Rebecca Claussen. The tragedy of the commodity: The Overexploitation of the Mediterranean Bluefin Tuna Fishery. *Organization & environment*. Vol. 24, nr. 3. 2011: 312-328.

Nordlund, Annika & Kerstin Westin. Forest values and forest management attitudes among private forest owners in Sweden. *Forests*. Vol. 2, nr. 1. 2010: 30-50.
<https://doi.org/10.3390/f2010030>.

Nylund, Jan-Erik. Swedish forest policy since 1990: reforms and consequences. *Swedish University of Agricultural Sciences, Institutionen för skogens produkter*.

Ryan, Erin. Public Commons, and the Takingsifications of Environmental Law. *University of Pennsylvania Law Review*. Vol. 171, nr. 3. 2023: 617-752.

Röstlund, Lisa. *Skogslandet: en granskning*. Stockholm: Forum, 2022.

Sandström, Camilla, Anna Lindskvist, Karin Öhman & Eva-Maria Nordström. Governing competing demands for forest recourses in Sweden. *Forests*. Vol. 2 nr. 1. 2011:218-242.
<https://doi.org/10.3390/f2010218>.

Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips. *Diskursanalys som teori och metod*. Uppl. 1:19 Lund: Studentlitteratur, 2000.

Dokument

Proposition (1992/93:226) *Om en ny skogspolitik*.

Proposition (2009/10:169) *Förändrat uppdrag för Sveaskog AB (publ)*.

Proposition (2021/22:58) *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund*.

Riksdagsskrivelse 2009/10:384

Riksdagsskrivelse 2021/22:206

Övriga källor

Dahlberg. *Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk*. Skogsstyrelsen. 2011:7.

FN. *Agenda 21*. Rio de Janeiro. 1992.

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

Government Offices of Sweden. Sustainable Development Goals. *Regeringen*. 2015.

<https://www.government.se/government-policy/the-global-goals-and-the-2030-Agenda-for-sustainable-development/sustainable-development-goals/>. (Hämtad: 2024-05-17)

Greenpeace Sverige. Hur länge ska vi ljuga om den Svenska skogen? *Greenpeace*. 2022.

<https://www.greenpeace.org/sweden/pressmeddelanden/skog/hur-lange-ska-vi-ljuga-om-den-svenska-skogen/>. (Hämtad: 2024-05-15)

Regeringen. Lagstiftningsprocessen. *Regeringen*. 2015.

<https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/lagstiftningsprocessen/> (Hämtad: 2024-05-16)

Riksrevisionen. Om Riksrevisionen. *Riksrevisionen*. 2024.

<https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen.html>. (Hämtad: 2024-05-09)

Riksrevisionen. *Sveaskog AB och dess uppdrag*. 2010:8.

SCB. Marken i Sverige. *SCB*. 2023.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/marken-i-sverige/>. (Hämtad: 2024-05-19)

Skogsindustrierna. Skog och klimat: statistik om svenskt skogsbruk och dess klimatnytta.

Skogsindustrierna. 2024.

<https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/branschstatistik/skog-och-klimat/>
(Hämtad: 2024-05-15)

Skogsstyrelsen. Fastighets- och ägarstatistik i skogsbruket. *Skogsstyrelsen*. 2023a. <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/fastighets--och-agarstruktur-i-skogsbruk/>. (Hämtad: 2024-05-16)

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper. *Skogsstyrelsen*. 2024. <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/nyckelbiotoper>. (Hämtad: 2024-05-16)

Skogsstyrelsen. *Rapport 2022/12: Levande skogar: Fördjupad utvärdering 2023*. Skogsstyrelsen. 2023. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-20222021202020192018/rapport-2022-12-levande-skogar---fordjupad-utvardering-2023.pdf>.

Skogsstyrelsen. *Rapport 2019/2: Fördjupad utvärdering av Levande skogar 2019*. Skogsstyrelsen. 2019. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-20222021202020192018/rapport-2019-02-fordjupad-utvardering-av-levande-skogar-2019.pdf>.